

Zij was aan de kinderen ten geschenke gegeven met de opmerking, dat wij, wat eieren leggen betreft, niet te veel van haar moesten uerwachten, daar zij reeds zó oud was, dat zij op het punt stond van ouderdom dood te kunnen vallen. O, slechte kennis der menschen op het gebied van het kippenleven! Het diertje leeft nog, nu er reeds meer dan zes jaren verlopen zijn, sedert er zoo over haar werd gesproken. De kinderen noemen haar om haar hoogen leeftijd „de oude mevrouw”, en wezenlijk, zij verdient dien naam. Daar er geen haan in het hok was, die, zooals men weet, de orde bewaart, bewoog zij zich als eene matrone onder de andere kippen en speelde den baas. Werd er iets lekkers, iets, waarop alle kippen verzot zijn, in het hok geworpen, de „oude mevrouw” plaatste zich midden in het aantrekkelijke, zocht de beste brokjes er uit en deelde pikken uit aan elke kip, die zich te dicht in hare nabijheid vertoont. De kippen wisten wat aan den ouderdom verschuldigd is en respecteerden of vreesden haar. Deze aanmatiging, op rekening van den ouden dag heeft zij evenwel moeten laten varen. De jeugdige hokgenooten, die nu rondom haar krabben, hebben volstrekt niet meer die pieteit ten opzichte van haar.

De geest der jongeren, die zich in zoo vele opzichten ten nadeele somtijds der ouderen openbaart, toont zich ook hier Niet meer die eerbied, neen, zij wordt weggepikt en waar zij nog somtijds probeert haar vroegeren invloed te herkrijgen, dan keeren allen zich tegen haar, en zij, die vroeger heerschte, moet zich tevreden stellen met de krimpkins, die afvallen. Sic transit gloria mundi! Het grootste gedeelte van den dag brengt zij dan ook door in het hok, vermoedelijk peinzende over het „voorheen en thans”. Evenals bij ouden van dagen soms nog plotseling de herinnering aan het krachtige kunnen boven komt, is dit bij haar ook het geval. Voor eenige dagen nog zette zij zich neer in het leghok maar de resultaten waren „nihil.” In de laatste jaren legde zij nog eenige eitjes, die echter niet groter waren dan kniekers. Mogelijk is het ook, dat zij, nog eenmaal in gedachte tot de jeugd terugkeerend, beproefde „broedsch” te worden en zich daarom op de eieren der andere kippen had neergeveild. Een ander merkwaardig individu op het oogenblik in het kippenhok vertoevende, wenschte ik hier aan u voor te stellen. De kippen, die ik nu heb, kocht ik van een betrouwbaar persoon. De zes hennen, die ik op twee na, zelf had uitgezocht toen zij nog zeer jong waren, werden bij mij bezorgd, en ieder, die de half-volwassen kuikens zag, was een en al verrukking over het prachtige spannetje. Voorloopig ging alles goed; de dieren ontwikkelden zich zoo best mogelijk totdat er op eens twijfel bij ons oprees, of niet een der kippen een haan kon zijn. Hij of zij begon hooger op de pooten te staan dan de anderen, de kam ontwikkelde zich zeer sterk en het dier begon alle allures aan te nemen van een haan.

Had later een der jonge kippen een ei gelegd en kakeelde dat het een lust was, dan stond hij of zij te buigen, zooals elke wel opgevoede haan dat doet. Terwijl een hen aan het leggen was, keek hij of zij met de meeste belangstelling tusschenbeide in het hok, om te zien of het resultaat nog niet verkregen was. Vond hij, ik zal hem voorloopig maar mannelijk beschouwen, iets, dat zeer naar zijn smaak was, toch raakte hij er niet aan en riep de hennen, om ze er op te onthalen, kortom, er was geen quaaestie van of het dier was een haan. „Daar zijn wij ook aan bekocht,” was aller opinie en met het oog op de stoornis, die in de buurt verwekt zou kunnen worden, werd er besloten, het individu ten doode op te schrijven en te laten dienen als materiaal voor de bereiding van soep. Wie schetst echter onze verbazing, toen we op een Zondag, den geheelen morgen disponibel hebbende om het oog te houden op het leggen der kippen het volgende gebeurde! Een der hennen met den haan was over het rasterwerk gevlogen en had zich in het gruishok verscholen om te leggen, terwijl de z.g. haan steeds in hare nabijheid bleef. Ook hier weer buigen, buigen, en vriendelijkheid toonen. Ten slotte waren er twee eieren en slechts ééne kip was buiten den ren geweest. Had onze haan gelegd? Het idee kwam bij mij op, die twee eieren te vernietigen. Wie kon toch weten of zich hier niet het geval voor zou doen van den basilisk? Ik besloot daarom de knoop door te hakken en zekerheidshalve de eieren te koken; en ziet, beide eieren waren van gewoon allooi. Het haanachtige dier was dus een kip en heeft door menigvuldig leggen dit ten duidelijkste bewezen.

Keeren wij nu nog eens terug tot het begin en beantwoorden wij de vraag: „is kippenhouden voordelig, ja dan neen.” Volgens de door mij opgedane ondervinding beslist

„ja”. Natuurlijk, wanneer men in de onkosten vervalt van het bouwen van een hok, het aanschaffen van een en ander, dan behoeft men in het eerste jaar niet op direct voordeel te rekenen. Is men echter dit te boven gekomen en gaat men alles oplettend na, dan springt het voordeel zeer in het oog. Alles is door mij nagegaan, het aantal eieren, de marktprijs; ik bracht in rekening de waarde der kippen, de kosten van voeder en dan slaat de balans over naar gunstig. En het kan moeilijk anders, daar toch een gedeelte van het voer behoort tot datgene, wat anders in den vullnisbak verdwijnt. Men zegt toch, dat er niets is, wat een kip niet eet. Wellicht zal men opmerken, dat er een tijd van 't jaar is, dat de kippen niet leggen, de eieren dan juist het duurst zijn en de dieren toch gevoerd moeten worden; zeker, maar daar staat tegenover, dat men er op aan kan, dat de eieren, die men heeft, versch zijn, waarvan men anders toch niet altijd zeker is. Rekent men alles nauwkeurig na, dan zijn de eieren niet duurder dan aan de markt, het is voordelig, afgezien nog van het genot van de dieren om zich te hebben, ze te verzorgen en gade te kunnen slaan.

Arnhem.

J. S.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Rotterdamsche Natuurhistorische Club.

Vergadering Dinsdag 27 Januari 1902 in de Diergaarde.

Nadat te 8 uur de vergadering door den voorzitter, den heer Haverhorst was geopend, bracht de heer Büttikofer ter tafel een aantal fragmenten van Afrikaansche *Mollusken*, behorende aan ons medelid Van der Feen. Een der stukken is het kopschild van *Chiton gigas*, de andere, voor zooverre zij met eenige zekerheid gedetermineerd kunnen worden, zijn rugschilden van *Ch. castaneus*.

Bij deze gelegenheid vertoont de heer B. een pracht-exemplaar (unicum) van *Pleurotmaria Rumphii*, dat zich in de Conchiliën-collectie der Rott. Dierg. bevindt, en in aansluiting daarbij photographiën van de andere, tot dit zeer zeldzame geslacht behorende soorten.

Verder laat hij zien een herdruk van de X^{de} editie van *Linnaeus' Systema naturae* (noodig geworden, sinds men in de zoölogische systematiek begonnen is, met de nomenclatuur tot deze editie (1758) terug te gaan) en het onlangs verschenen eerste deel van den *Index animalium* van Sherborn, dat alle wetenschappelijke diernamen bevat, van 1758 tot 1800 gepubliceerd, met vermelding der werken, waarin zij voorkomen en de data der verschijning daarvan. Deze twee werken, onontbeerlijk bij het opzoeken der oudste diersoorten en — genera, stelt hij ter beschikking van de leden der Club.

De heer Wachter vertoont eenige merkwaardige ex. van *Medicago Lupulina* L met 3, 4 en 5 tallige blaadjes. Onder de drietalige bevonden er zich enkele, waarvan de zijblaadjes twee hoofdnerven bezaten, en reeds meer of minder gedeeld waren.

Tevens toont hij een geheel rood ex. van *Trifolium minus* Relhan en een ex. van dezelfde soort, dat wegens zijn kransstandige bovenste bloemhoofdjes behoort tot de var. *aggregatum* de Br.

Daarna geeft hij rond een paar duidelijke voorbeelden van *geocarpie*.

1°. *Trifolium subterraneum* L. van welker bloemhoofdjes de centrale bloemen onvruchtbaar zijn, en slechts bestaan uit een 5 tandigen kelk. Na de bevruchting der weinige vruchtbare bloemen, welke dan naar beneden omslaan, buigt ook de bloemsteel omlaag, en dringt het hoofdje met de vast aaneengesloten, onvruchtbare bloemen vooruit, die als het ware een kleine spies vormen, een weinig den bodem in. Dan pas buigen de onvruchtbare om, en woelen zodoende de aarde los voor de rijpe vruchten. Enkele der meegebrachte ex. waren bij Bergen-op-Zoom verzameld.

2°. *Arachis hypogaea* L., die de bekende aard-, olie-, curacao- of arachidenootjes levert, en 3°. *Adoxa Moschatellina* L., waarvan volgens sommigen vruchtdragende ex. in ons land weinig voorkomen.

De heer Lindemans laat rondgaan eenige vlinders uit Zuid-Amerika, van het genus *Morpho*, welke de schitterend blauwe kleur geheel of gedeeltelijk missen; nl. *Morpho Hercules* (geheel) *M. Achilles* (ged.) en *M. Achilles* (ged.), en die als het ware overgangen vormen tot de geheel blauwe soorten, door spreker op de vorige vergadering getoond. Een tot dezelfde subfamilie *Morphinae* behoorende vlinder. *Stichophthalma Tonkiniana* Fruh st., uit Tonkin, werd tegelijk rondgegeven.

De heer De Koning stelt ter bezichtiging een zoetwaterspons (*Potamospongia*) uit het kanaal te Apeldoorn, benevens eenige fraaie platen uit het groote, nog niet complete werk van Smidt: „Atlas der Diatomaceëenkunde,” aanwezig in de gemeente-bibliotheek alhier.

De heer Van Roon vermeldt als een bijzonderheid, dat gewoonlijk bij keververzendingen uit de tropen de Carabiden (loopkevers) of slecht of niet vertegenwoordigd zijn, waardoor men exotische Carabiden niet zoo heel vaak ziet. Dit feit zal wel een gevolg zijn van de levenswijze dezer dieren op of in den grond, onder steenen, mos enz.

Uit een onlangs ontvangen zending van Midden-Java vertoont hij: *Chloenius ruffemoratus* MacL en *submarginatus* Chaud, *Lesticus Bugueti* Cast, *Morio orientalis* Dej, *Mochtherus tetraspilotus* MacL, twee *Colpades* en een *Harpalus* soort. Nog laat hij zien een zeer zeldzame *Lucanide* uit Madras: *Hexarthrus Davisoni* Waterh.

De heer Jansen deelt een en ander mede over het geslacht *Braya* Sternb. et Hoppe naar aanleiding van een inlandsch ex. van *Braya supina* Kock (Rijswijk aan de Lek, gevonden door den heer v. Wagenveld aldaar) die verder alleen maar in ons land is waargenomen om Maastricht, welke vindplaats Koch en Garcke in hun Deutsche flora's hebben overgenomen, waar als verdere vindplaatsen genoemd staan: de oevers der Moezel, het Lautherthal en Joux in de Jura. Het is de eenige inlandsche *Crucifeer*, waarbij de hauen in de oksels der bladeren staan. (Een buitenlandsch ex. van *Sisymbrium polyceratum* L., die hetzelfde vertoont, gaat ook rond).

Slechts op de hoogste Alpen komen voor *Br. pinnatifida* Koch en *Br. alpina* Sternb. et Hoppe. Het ex. van deze laatste plant is van één der twee vindplaatsen, in Koch genoemd. Eindelijk laat hij zien eenige ex. van *Sisymbrium pannonicum* Jacq., aangetast door *Albugo* (*Cystopus*) *candida*, een tot de wierzwammen behoorende fungus, die veel op cruciferen woekert, en bijv. op *Capsella bursa pastoris* een wit poeder te voorschijn doet komen. Op *Sis. pan.* veroorzaakte zij monstrueuse, blaasvormig gezwollen bloemen.

De heer Haverkort vertoont een in December in de Diergaarde gevangen vedermot, door hem gedetermineerd als *Platyptilia acanthodactyla* H.

Naar aanleiding daarvan doet hij eenige mededeelingen over in Nederland voorkomende vedermotten en laat een doosje circuleeren met vertegenwoordigers van de in ons land voorkomende geslachten.

Voorts laat hij zien een door schorskevers (*Scolytiden*) aangevreten stuk dennenschors, waarin vreetgangen, moedergangen en zijgangen fraai te zien zijn; en een groote gal van de rozengalwesp (*Rhoditis rosae* L.) met de mooie sluipwespen (*Torymus bedeguaris* L.) die hieruit bij kweeking te voorschijn kwamen.

De heer Buis brengt ter tafel eenige uitheemsche waterplanten: *Elodea densa*, *Myriophyllum prismaticum*, *Cabomba caroliniana* en *Sagittaria natans*, waarbij hij opmerkt, dat zij op de meeste inlandsche waterplanten dit voor hebben, dat zij slechts zeer spaarzaam licht verlangen, zich in elken bodemgrond (ook zand) ontwikkelen en den ganschen winter frisch groen blijven.

Sagittaria natans heeft als jonge plant zeer veel overeenkomst met de bekende *Vallisneria spiralis*, maar vormt in meer gevorderden staat van ontwikkeling ook drijvende bladen en ontplooit dan tevens haar drijven de witte bloemen, welke vaak tot in December het aquarium sieren.

G. VAN ROON en W. H. WACHTER.
Socr.

Rose Lelietjes van Dalen.

In Mei bloeien hier overal in den omtrek lelietjes der dalen. Doch alleen op twee plaatsen in een buurtschap van dit dorp, heb ik ze met gekleurde (roseachtige-lila) bloemen gevonden. Hoe ik er op andere plekjes, waar witte in overvloed stonden, ook naar gezocht heb, nooit vond ik ze. Komen die gekleurde lelietjes veel voor in ons land? En zou de grondsoort invloed hebben op dat kleuren der bloemen? Onder het eikenhakhout (geen elzen) op die

beide plaatsen staan ook wel witte naast, doch niet door de gekleurde.

Een paar zomers geleden vond ik een plantje witte klaver met, wat mij op 't eerste oog toescheen, vergroeide hoopjes bladeren. Beter gezien bleken het echter gewone bloemhoofdjes te zijn. De groene kleur, dezelfde als de bladeren bezitten, had mij op een dwaalspoor gebracht. Eene vriendin van mij beweerde, dat zooiets bij witte klaver dikwijls voorkomt en 't kan wel zijn, dat het in vorige jaargangen van uw tijdschrift reeds besproken is. Neemt u mijn vragen dan s.v.p. niet kwalijk.

Het is zoo jammer, dat er nog in betrekkelijk weinig plaatsen afdelingen der Nederl. Natuurh. Vereeniging zijn. De jeugd der Vereeniging heeft daar zeker schuld aan. In een plaats als Zwolle bijv. zouden toch leden genoeg te vinden zijn, om eene afdeling te vormen. 't Verwondert me, dat niemand eens het initiatief neemt, gelijk mej. Blijdenstein te Enschede. De in de nabijheid van Zwolle wonenden zouden dan ook nog wel eens van een excursie kunnen profiteren.

Dal'sen.

Mej. W. STAAL.

Ook in 't bosch van Ittersum onder Windesheim zag ik rose lelietjes. Ik denk, dat ze hun kleur danken aan de geheime kunst van den tuinman. Vergroeningen blijven altijd zeldzaamheden.

H.

IJzel.

Na een koelen zomer bracht 1902 ons een natten herfst. Wat van asters en herfstseringen nog lang het gure weer trotseerde, wat van dahlia's nog laat 't bloemperk sierde, is door de vroege vorst van begin November verflenst, verlept.

Zoo stond onverwachts de wintervorst voor ons en verkondigde met duidelijke voortekenen, dat hij ons, bloemenliefhebbers, dezen herfst geen napret gunde. Een teleurstelling dubbel droevig, daar wij zoo stellig op eene vergoeding voor het gemis van een echten zomer gerekend hadden.

Doch stil! niet morren over wat niet is. De lucht wordt grauw! Een kille dauw zijgt neder op tak en stam, op 't rottend blad, op wat de herfstwind spaarde van gelend gras, op groene brem en groeiend mos, op wat daar kwijnt en sterft in 't gure jaargetij.

Een ijzig kille tocht uit oostelijke streken, verstijft om tak en blad het statig vallend vocht; omklemt met ijeren boei zoowel de ruwe stam als 't teere stengeltje, dat rijpe vruchtjes torst. De tot paars verbleekte bloem van 't heidekruid, de leegte kafjes van veldbeemdgras, de schermen van Sium en Angelica, zij allen zijn in doorzichtige urntjes gevat, aldus voor korte wijle voor de vergankelijkheid bewaard. Een wintermorgen rijst! De lucht is klaar. Maar klaarder nog de zon, die schitterend wit herrijst en werpt een zee van stralen op een ontooverd'aard. Een aard, playeid met kristallijnen, beplant met glazen siergerei, van aard en wezen één, van vormen velerlei. Parel-snoeren, struisveeren, luchters van kristal, kerstboomen, reusachtig groot, waaraan miljoenen lichtjes flikeren. 't Geheel, bestraald door winterzonnelicht. kaatst honderd-voud de zilveren stralen in diamanten flonkering terug.

Daar vaart een booze fee door deze brooze wereld. Haar koude ademtocht speelt snerpnd door 't woud.

En stenend staan de stijve stammen daar en barsten; hun takken kletteren en kraken van den last en scheuren af van den moederlijken stam.

Nog staat veel schoons.

Daar heft een luwer tochtje 't hoofd en koost de zwaar beproefde twijgen. En heen is alle pracht en praal! Verbroken de zilvren boei, waarin haar strenger zuster de kinderen van Flora klonk. Thans heffen zij weer moedig de hoofden op; nu werken de levenssappen onmerkbaar voort aan het belangrijke werk der knopvorming, opdat wij straks, na lange ontberingen, ons des te inniger zouden verheugen bij het ras ontplooiën van bloem en blad.

Denekamp.

!J. B. BERNINK.

Een merkwaardige mierenwoning.

Van den zomer in het Loosdrechtsche of Emtingsche bosch bij Hilversum rondlopende, zag ik het curieuse mierennest, dat op 't bijgaande plaatje afgebeeld is. Het is eenvoudig een boomstronk, door en door met gangen